

Motion till riksdagen 2006/07:So305

av **Ulf Holm m.fl. (mp)**

Sällskapsdjur i äldreboende

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att tillsätta en nationell arbetsgrupp för att sprida kunskap om den positiva inverkan djur kan ha på äldres hälsa.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda möjligheten att äldre som bor i särskilt boende ska ha rätt att ha sällskapsdjur.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda möjligheten att äldreboenden utformas så att djur kan bli en naturlig del i boendemiljön.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda möjligheten att hemvården ska kunna erbjuda äldre att få hjälp med sina sällskapsdjur.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att utreda möjligheten för vård- och omsorgspersonal att ta med sina egna djur i sitt arbete.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att inbegripa djuren i det nationella folkhälsoarbetet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att ta fram ekonomiska beräkningar på hur mycket samhället kan spara på att ha med djur i folkhälsoarbetet med äldre.

Inledning

Idag är sju procent av befolkningen över 65 år i behov av kontinuerlig vård och omsorg från samhället. Om siffran skulle förändras till tio procent kommer det förutom lidande för fler individer innebära kraftiga påfrestningar på den offentliga ekonomin. Det är av stort intresse för oss alla att hälsoläget förbättras. Den faktor som dominerar inverkan på människans hälsoläge är

Fel! Okänt namn på

livsstilen. För att förstå vad som påverkar vårt hälsoläge har WHO valt en modell där fyra faktorer anges. Femtio procent anses handla om aktiviteter inom arbete, boende och rekreation, vilket kan härledas till begreppet livsstil. Tjugo procent handlar om vilka miljöer man vistas i. Även detta handlar om livsstil. Inte mer än tio procent av hälsoläget kan sjukvården påverka. Restande tjugo procent beräknas ha på genetiska orsaker.

Djuren har en stor inverkan på vår livsstil. Exempel är att hundägare och människor som umgås med hundar rör sig mer, har fler sociala kontakter och vistas i naturen i större utsträckning än andra. Djur har visat sig påverka människan positivt på flera områden. Det verkar som om umgänge med djur är genetiskt betingat. Djur gör det lättare för oss att hantera påfrestningar både av psykisk, social, fysisk och medicinsk art. Djuren påverkar också vår förmåga att hantera vardagslivets stress på ett konstruktivt sätt.

Tillgången till djur förändras under livet. Från att cirka hälften av befolkningen i åldern 16–24 år har eller har tillgång till sällskapsdjur är det endast en sjättedel av dem som är över 65 år som har det. Detta är ett problem då djurens inverkan på de äldre är mycket positiv, och eftersom det kan antas att det inte är självvalt att vara utan djur. Undersökningar pekar på att mellan en tredjedel och hälften av befolkningen över 65 år skulle kunna ha en ökad kontakt med djur om hinder undanröjs.

Miljöpartiet de gröna vill på olika sätt stimulera och möjliggöra för äldre människor att ha djurkontakt. Vi ser det som en individuell rättighet att kunna ta med sig sitt sällskapsdjur till äldreboendet. Vi vill också uppmuntra till frivilliginsatser som ger äldre en kontakt med djur. Personal inom vård och äldreomsorg skall utbildas för att kunna använda djur i sin yrkesroll.

Vi är medvetna om att djur inom äldreomsorgen kolliderar med målsättningen om ett samhälle fullt tillgängligt för alla – en målsättning som vi står bakom. Allergiker får genom vårt förslag inte full tillgång till alla boenden till exempel. Vi menar dock att i detta komplicerade samhälle måste olika avvägningar göras mot varandra och ibland krockar olika behov tydligt. Vi pekar här på att fördelarna är så stora med att djur finns med på det sätt som vi beskriver i motionen att vi vill öppna för detta. Hittills har ofta risken för allergier framhållits trots att kanske inga allergiker alls bor i ett äldreboende, inte finns bland personalen och heller inte bland besökarna. Då bör de boendes välbefinnande och önskan väga tungt. Men alla avdelningar och boenden i en kommun kan inte ha djur. Det finns också djur som inte framkallar allergier, vilket man kan ha i åtanke vid planering. Planering för allergikers tillgänglighet måste vara måttstocken, så att allergisaneringar, behov av klädbyten etc. tänks in.

Djur aktiverar äldre fysiskt

En viktig del i folkhälsoarbetet är att öka den fysiska aktivitetsnivån. Folkhälsoinstitutet har genomfört en stor kampanj, *Sätt Sverige i rörelse*. De äldre skulle genom ökad fysisk aktivitet förbättra sin hälsa och klara av att hantera

ohälsa på ett bättre sätt. Exempel är halverad risk för stroke och hjärtinfarkt. Medicinkonsumtionen skulle sjunka om äldre rörde sig mer. I och med den förbättrade hälsan skulle äldre klara sig själva i upp till mellan 6 och 10 år längre. Detta medför självfallet en kraftigt höjd livskvalité men också minskade kostnader för samhället.

Idag har äldre i genomsnitt en alltför låg fysisk aktivitetsnivå i förhållande till vad vi som människor behöver. Forskning visar att intresset för motion och renodlad fysisk aktivitet minskar ju äldre man blir. Undersökningar gjorda i Västsverige visar att de friska äldre till största delen får sina fysiska behov tillfredsställda genom sitt intresse för naturbaserade aktiviteter såsom friluftsliv, trädgårdsarbete och samvaro med djur.

I arbetet med att hålla äldre fysiskt aktiva, fysioterapi, är det sjukgymnastik som dominerar. Det visar sig dock svårt att råda bot på den låga motivationen som äldre ofta har inför renodlad fysisk aktivitet. Tester med att ha med djur i fysioterapin ger positiva resultat. I vardagslivet ökar den fysiska aktiviteten om man har en hund. Undersökningar i Sverige visar att hundägare anger hunden som en mycket viktig faktor till att de kommer ut i naturen. Hunden ökar också tryggheten och gör att man vågar sig ut i skogen i större utsträckning. Kvinnors rädsla för att bli överfallna av män minskar.

Det är inte bara hundar som gör äldre mer aktiva. I ett omfattande försök med burfåglar på vårdhem blev resultaten mycket positiva. 225 personer deltog på 37 boenden. 100 personer fick en fågel på rummet. Resultatet blev att de som hade fågel på rummet ökade sin fysiska, psykiska och sociala aktivitet. Trivseln ökade för både de äldre och personalen. Aktiveringen bromsade också upp negativa beteendeförändringar. I en annan studie fick två försöksgrupper fröautomater installerade vid sina fönster. Halva gruppen fick instruktioner från personalen att själva ansvara för automaten. Den andra fick veta att personalen sköter automaten. Det blev tydliga skillnader i resultat. De som själva fick i uppdrag att ta hand om automaten fick positiva effekter på bland annat ökad aktivitetsnivå och välbefinnande.

Studier gjorda i Australien visade att när djur används i terapeutiskt syfte på äldreboenden så ökade den fysiska aktiviteten och de ensamma timmarna på rummet minskade från 16 till 11 timmar per dygn. Djur aktiverar alla människor fysiskt. De äldres bristande motivation till renodlad fysisk aktivitet innebär att djuren blir särskilt meningsfulla i arbetet med att öka den fysiska aktivitetsnivån för denna grupp.

Den sociala aktiviteten ökar med hjälp av djur

Social aktivitet är viktigt för alla människor. Det påverkar vår sinnesstämning som i sin tur påverkar vårt välbefinnande på så gott som alla områden. Ett aktivt socialt liv leder många gånger till såväl fysisk som psykisk stimulans. Den sociala aktivitet som ett arbete innebär försvinner i samband med pensionen och måste ersättas. Det innebär stora påfrestningar när vänner och personer i ens omgivning blir sjuka och dör. Särskilt svårt är det förstås när en

Fel! Okänt namn på

eventuell livskamrat dör. Risken är stor att man isolerar sig alltmer och inte orkar ta nya sociala kontakter.

Det har visat sig i forskning att djur har en mycket positiv inverkan på framför allt äldres sociala aktivitet. Det kan handla om allt från fler spontana kontakter på hundpromenaden till framgångsrika resultat i terapiarbetet med dementa. Exempel är forskningen inom geriatrisk vård för svårt dementa. En äldre dam med svår alzheimer, afasi, psykomotorisk oro och som var självskadande var mycket svår att arbeta med för personalen. Men när personal tillsammans med en specialutbildad hund började arbeta med kvinnan kom positiva resultat att synas. Stressnivån sjönk, kvinnan slutade att skada sig och de ångestdämpande medicinerna kunde halveras. Kvinnan började visa kontakt med omgivningen och fick ett mera normalt beteende.

Animal-assisted therapy, AAT, som kan översättas till *terapeutiskt arbete med hjälp av djur*, är något som bör utvecklas mer inom framför allt den geriatriska vården och omsorgen. Dementa personer riskerar att tappa kontakten med anhöriga i större utsträckning i och med deras svårigheter att kommunicera. Då den sociala stimulansen minskar riskerar sjukdomen att förvärras helt i onödan. Personal som jobbar med dementa har också mycket att vinna på att få hjälp av djur i sitt arbete. Det har visat sig att personalen känner mindre stress när djur finns med i arbetet.

Djur har en förmåga att hjälpa människor att knyta kontakter och bidra till socialt umgänge. Äldre som är hundägare och flyttar till nytt boende får en bättre orientering och fler kontakter i närmiljön än de som inte har någon hund. Det har visat sig att även små djur som burfåglar och akvariefiskar är positiva för den sociala aktiviteten. Inom äldrevården har akvarier och burfåglar bidragit till att lugna de boende och avleda samtalsämnen från krämpor och sjukdomar till positiva samtalsämnen. Det finns all anledning att öka kontakten med djur för att nå positiva resultat i arbetet med att hjälpa äldre att hålla sig socialt aktiva.

Djuren – en vinst för både den enskilde och samhället

De positiva effekterna som djur har på äldres fysiska och sociala aktivitet påverkar äldre även psykiskt. Förmågan att hantera problem och motgångar ökar och det allmänna hälsotillståndet förbättras.

Det finns forskning som beskriver de rent medicinska effekterna av djurens inverkan på äldre människor. Just djuren i sig, exkluderat den påverkan de har på livsstilen, bidrar till reducerade risknivåer inom riskfaktorer som triglycerider, kolesterol och systoliskt blodtryck. Detta har framkommit i undersökningar gjorda på ett stort antal människor i Australien. Vidare kan man konstatera att djurägare gör färre läkarbesök, konsumerar mindre mediciner för högt blodtryck, har en lägre kolesterolnivå, sover bättre och har färre hjärtproblem. Detta är mycket positivt för individen.

För samhället menar vi alltså att det finns stora vinningar att göra mänskligt sett. Men vi menar också att det är samhällsekonomiskt lönsamt. Hur mycket pengar som skulle kunna sparas ifall djur får en större roll inom både egenvård, omsorg och sjukvård bör utredas. Vi tror dock att det bör röra sig om hundratals miljoner kronor årligen.

Åtgärder

Utifrån ovan sagda menar vi att det måste vidtas åtgärder för att förbättra äldres hälsa med hjälp av djur:

1. Tillsätt en nationell arbetsgrupp för att sprida kunskap om djurens positiva inverkan på äldres hälsa. Arbetsgruppen skall uppdras att samordna och utvärdera arbetet som sker i frivilliggrupper, kommuner och landsting med att förbättra hälsan för äldre med hjälp av djur.
2. Äldre som bor i särskilt boende skall ha rätt att ha sällskapsdjur.
3. Äldreboenden skall utformas så att djur blir en naturlig del i boendemiljön.
4. Hemvården skall kunna erbjuda äldre att få hjälp med sina sällskapsdjur.
5. Möjliggör för vård- och omsorgspersonal att ta med sina egna djur i sitt arbete.
6. Lyft in djuren i det nationella och lokala folkhälsoarbetet.
7. Gör ekonomiska beräkningar på hur mycket samhället kan spara på att använda djur inom folkhälsoarbetet med äldre.

Stockholm den 27 oktober 2006

Ulf Holm (mp)

Tina Ehn (mp)

Thomas Nihlén (mp)

Bodil Ceballos (mp)

Gunvor G Ericson (mp)

Jan Lindholm (mp)

Mikaela Valtersson (mp)